

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Keravan kaupunki pitää oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistusta tarpeellisena ja tukee hallituksen esitystä, jonka tavoitteena on vahvistaa tasa-arvoista, yhdenvertaista ja osallistavaa koulutusjärjestelmää esi- ja perusopetuksessa. Uudistuksella pyritään vahvistamaan oppilaan oikeutta lähikouluun ja tuen järjestämiseen joustavasti osana lähikoulun opetusta. On tärkeää, että koulutuksen järjestäjille annetaan selkeät suuntaviivat inklusiivisuuden käytännön toteuttamisesta perusopetuslaissa ja opetussuunnitelman perusteissa. Lainsäädäntö ei kuitenkaan vielä takaa, että normeihin kirjatut arvot ja tavoitteet toteutuvat koulun arjessa. Koulumaailman käytännöt voivat muuttua vain, jos muutoksen suunta on selkeästi kirjattu toimintaa ohjaaviin asiakirjoihin ja poliittisiin dokumentteihin. Voimassa oleva lainsäädäntö, koulutuspolitiikka sekä rahoitusjärjestelmä ja resurssien kohdentaminen ovat keinoja segregaatian vähentämiseksi.

Esitetyllä uudistuksella on keskeinen rooli tuen muotojen yhtenäistämässä ja toteuttamisen käytänteiden linjaamisessa valtakunnallisesti. Uudistuksen kannatettavana tavoitteena on myös varmistaa riittävät resurssit tukitoimien toteuttamiseen ja vähentää opetushenkilöstön hallinnollista taakkaa selkiyttämällä pedagogisia asiakirjoja. On tärkeää, että uudistuksen myötä oppilaat saavat oikea-aikaista ja yksilöllistä tukea varhaisessa vaiheessa. Valtakunnallisesti yhtenäiset käytänteet varmistavat laadukkaan perusopetuksen tasa-arvoisesti kaikille oppilaille.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan luopumista kolmiportaisesta tukimallista ja nykyisen perusopetuslain 16 §, 16 a §, 17 § ja 17 a § kumoamista, korvaten ne ennakoivilla ja oppilaskohtaisilla tukitoimilla. Tämä muutos kokonaisuudessa on myönteinen askel kohti yksilöllisempää tukea oppilaille. Uudistus vaikuttaa laajasti opetushenkilöstön arkeen, erityisesti samanaikais- ja yhteisopettajuuteen, moniammatilliseen yhteistyöhön, opetusryhmien muodostamiseen, tukitoimien suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä hallintopäätösten tekemiseen. Parhaimmillaan tämä uudistus tukee perusopetuksen toimintakulttuurin kehittymistä tarjoten oppilaille paremmin kohdennettua ja yksilöllistä tukea sekä korostaen henkilöstön yhteistyön merkitystä.

Keravan kaupunki korostaa, että kasvun ja oppimisen tuen kokonaisuudistusta tulisi tarkastella varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Tavoitteena tulisi olla kokonaisuuden yhdenmukaistaminen ja selkeä jatkumo asteelta toiselle. Esiopetuksen asema varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen välissä kaipaa edelleen selkiyttämistä, sillä varhaiskasvatustuksen uudistuksen myötä esiopetus on jäänyt irralliseksi. Lisäksi ehdotettu lukiolain uudistus on ristiriidassa perusopetuslain ehdotettujen muutosten kanssa. Rakenteellinen, pedagoginen ja hoidollinen tuki ovat tuen muotoja, joilla voidaan selkiyttää tuen antamisen pedagogisia käytänteitä ja vahvistaa tuen jatkumoa varhaiskasvatuksesta perusopetukseen.

Lakiesityksen aikataulu on Keravan kaupungin näkemyksen mukaan liian tiivis. Hallituksen on suunniteltu antavan lakiesityksen syksyllä 2024, ja lain tulisi olla valmiina ennen joulua 2024. Keväällä 2025 hyväksytään opetussuunnitelman perusteet sekä paikallisten opetussuunnitelmien tarkennukset. Esityksen mukaisesti laki astuisi voimaan 1.8.2025. Uudistuksen toimeenpano edellyttää merkittäviä muutoksia opetuksen järjestäjiltä ja opetushenkilöstöltä. Nykyinen valmistelu ei täysin huomioi tukitoimien voimaantuloaikatauluja, opetussuunnitelman päivystarvetta ja paikallista valmistelutyötä esim. toimintasääntöihin. Keravan kaupunki tukee esitystä, mutta korostaa tarvetta realistiselle aikataululle, riittävälle valmisteluajalle ja siirtymäajalle. Voiko esimerkiksi oppilaskohtaisia tukitoimia saavia oppilaita koskeva ryhmäkokosäännös tulla voimaan 1.8.2025 alkaen, kun päätöksiä oppilaskohtaisista tukitoimista aletaan vasta silloin tehdä?

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Keravan kaupunki pitää oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisrakenteen muuttamista tarkoituksenmukaisena ja perusteltuna. Uudistus siirtää painopistettä tuen tasoista oppilaan saamaan konkreettiseen tukeen. Tämä vahvistaa oppilaiden tasa-arvoa saada riittävä tuki oikea-aikaisesti ja edellyttää opettajien välistä yhteistyötä.

Kokonaisrakenteessa esitetään kahdenlaisia tukitoimia; ennakoivia ja oppilaskohtaisia. On tärkeätä, että opetuksen järjestäjän tulee varmistaa oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja järjestää tukitoimia ryhmämuotoisena, suunnitelmallisesti osana koulun perustoimintaa.

Ennakoivia tukitoimia olisivat opettajan antama ennakoiva tukiopeus, opetuskielen tukiopeus ja erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä. Ennakoivat tukitoimet käsitteenä jäävät epämääräisiksi, ja nimitys voi sekoittua ennakoivaan tukiopeukseen. Yhteiset tukitoimet olisi kuvaavampi nimitys kaikille oppilaille tarkoitetuille toimenpiteille. Ennakoivien tukitoimien vaikuttavuusarvio on melko optimistinen, sillä ne eivät merkittävästi poikkea nykyisistä yleisen ja tehostetun tuen tukitoimista. On epäselvää, mikä todellisuudessa muuttuu ja onnistuuko uudistus lisäämään ennakoivia tukitoimia ja edelleen vähentämään oppilaskohtaisten tukitoimien tarvetta. Vaikuttavuusarvioinnissa olisi hyvä esittää myös perusteltu tulevaisuuden näkemys ja konkreettisia muutostavoitteita perusopetuksessa.

Ennakoiviin tukitoimiin on ehdotuksessa osoitettu laskennallinen vähimmäisresurssi. Opetuksen järjestäjän on varattava lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa yhteensä vähintään 0,127 opetustuntia / oppilas viikossa ennakoiviin tukitoimiin. Kokonaisrakenteessa ennakoivien tukitoimien korostamisen sijaan oppimisen tuen resursseja tulisi kohdentaa opetuksen

aikaisen tuen järjestämiseen paikallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaan tuki tulee järjestää oppilaan etu, tuen tarve ja intensiteetti huomioiden joustavalla tavalla osana lähikoulussa annettavaa opetusta tai erityisluokassa.

Keravan kaupunki katsoo, että alueelliset erot, kuten opetuskielen tukiopetus, tulisi ottaa huomioon resurssien jakamisessa valtakunnallisesti, sillä ennakoivat tukitoimet painottuvat eri alueilla eri tavalla. Opetuskielen tukiopetus on tärkeä ja tukee suomalaisten lasten nykypäivän tarpeita. Niille alueille, joissa opetuskielen tukiopetuksen tarve korostuu, tulee varata riittävä rahoitus, jotta opetuskielen tuki ei kavenna muiden tukimuotojen saatavuutta. Oppimisedellytysten turvaamiseksi on tärkeää mahdollistaa suomen kielen tukiopetus ja ulottaa se myös eri oppiaineiden käsitteiden tukiopetukseen. Esitämme, että laissa selkeästi ilmaistaan oppimäärän valinnan ja tukiopetuksen ero, jotta kielen tukiopetusta ei sekoiteta suomi toisena kielenä ja kirjallisuus oppimäärään.

Ennakoivien tukitoimien resurssiksi voidaan lukea myös opetusryhmien muodostamiseen liittyvät rajaukset. Keravan kaupunki pitää perusopetuksen ryhmäkokojen sääntelyä tarpeellisena ja pitää hyvänä perusopetusasetuksen nykyisten säännösten nostamista lain tasolle. Esitys, jossa säädetään, että yhden opettajan opettamassa ryhmässä saa olla enintään viisi oppilasta, jotka saavat oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan opetusta, edellyttää kuitenkin tarkennuksia.

Esityksessä todetaan, että viiden oppilaan raja/opetusryhmä voidaan ylittää tilapäisesti enintään lukukauden ajan. Keravan kaupunki ei kannata viiden oppilaan enimmäismäärän ylittämisen rajaamista enintään lukukauden ajaksi. Ryhmäkokojen uudelleen muodostaminen kesken lukuvuoden ei ole tarkoituksenmukaista. Oppilaiden kiinnittyminen omaan ryhmäänsä tukee koulunkäyntiä, työrauhaa, oppimista ja sosiaalisia suhteita. Ryhmien uudelleen muodostaminen ja oppilaiden siirtyminen uusiin opetusryhmiin saattaa heikentää näitä tärkeitä tekijöitä. Siksi on tärkeää, että ryhmäkoot määritellään joustavasti ja oppilaan etu huomioiden. Tämän lähestymistavan avulla voidaan parhaiten tukea oppilaiden hyvinvointia ja oppimista. Keravan kaupunki esittää opetusryhmien osalta, että viiden oppilaan enimmäismäärä voisi ylittyä sen lukuvuoden ajan, jona oppilas on siirtynyt kouluun tai oppilaan tuen tarve on alkanut kesken lukuvuoden.

Esityksessä opetusryhmien muodostamisesta nykyistä tarkemmin voi käytännössä vaikeuttaa opetusryhmien muodostamista merkittävästi. Tämä voi johtaa epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin, joissa lähialueen lapsia saatetaan joutua ohjaamaan toiselle asuinalueelle kouluun. Kannatettavaa olisi näissä yhteyksissä tuoda esiin myös yhdysluokkajärjestelyjen ja joustavien opetusjärjestelyjen mahdollisuudet. On myös suositeltavaa pohtia, olisiko rajoitus voimassa ainoastaan siinä oppiaineessa, jossa oppilaalla on tuen tarvetta, jotta opetuksen järjestäminen käytännön tasolla olisi joustavampaa.

Ryhmäkokojen sääntely perusopetuksessa on tarpeen. Ryhmäkojoja tulisi pienentää yleisesti eikä erityisopettajan antamien oppilaskohtaisten tukitoimien saaminen ole olennaisin peruste ryhmäkokojen määrittelyssä. Esityksessä ei ole huomioitu niitä koulunkäyntiinsä tukea tarvitsevia oppilaita, jotka eivät tarvitse erityisopettajan antamaa opetusta. Riittävän pieni perusryhmäkokoon on vahva ennakoivan tuen muoto. Lainsäädäntöön voisi myös määritellä yleisesti kasvatus- ja opetushenkilöstön sekä muun henkilökunnan perusmitoituksen oppilasmäärää kohden.

Esityksessä arvioidaan, että ryhmäkokovaatimukset lisäisivät opetusryhmien määrää 149 ryhmällä. Vaarana on, että tarve on aliarvioitu ja tuen kasvavaa tarvetta ei riittävästi huomioida rahoituksessa. Lakiuudistuksen yhteydessä olisi tarpeen huomioida Kuntaliiton normien purkuehdotus: ” Opetushenkilöstön saatavuutta voitaisiin edistää, jos erityisopettajan ja erityisluokanopettajan

erillisten kelpoisuuksien sijaan olisi yksi kelpoisuus perusopetuksen erityisopetukselle.”
Lainsäädännössä erityisopettajan kelpoisuus kysymystä tulisi tarkastella pedagogisesti joustavien opetusjärjestelyjen näkökulmasta. Näin erityisopetuksen toteuttaminen ryhmässä tapahtuvana opetuksena mahdollistuu.

Lakiin tai opetussuunnitelman perusteisiin tulisi kirjata, että tuen antaminen perusopetuksessa on jokaisen kasvatus- ja opetushenkilön tehtävä. Kelpoisuusasetuksessa tulee huomioida, että erityisopetus ei ole oppiaine, vaan pedagogisten ratkaisujen valikko, joilla autetaan oppilasta oppimaan. Keravan kaupungin mielestä on hyvä, että ehdotuksessa vahvistetaan yhteistyörakenteita.

Keravan kaupunki pitää tärkeänä, että konsultatiivista sairaalaopetusta on saatavilla riittävästi myös niissä kunnissa, joissa ei ole sairaalan toimintayksikköä. Konsultatiivisen sairaalaopetuksen lisääminen lakiin selkiyttää vaativan monialaisen tuen toteuttamisen käytäntöjä ja velvoitteita, mikä on keskeistä vahvasti oireilevien lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja kokonais kuntoutuksen tukemisessa. Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tulisi vahvistaa hyvinvointialueen ja opetuksen järjestäjän yhteistyönä. Nykyisessä tilanteessa on nähtävissä riski, että moniammatillisuus vähenee tuen arvioinnin, suunnittelun ja toteutuksen osalta.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Ennakoivien tukitoimien yhtenäiset kuvaukset ovat tarpeellisia perusopetuksessa. Nykyinen esitys ennakoivasta ja opetuskielen tukiopeuksesta on kuitenkin liian suppea oppimisen ja koulunkäynnin tuen muotojen osalta. Ennakoivia tukitoimia tulisi jäsentää laajemmin. Tukitoimia koskevassa jäsentelyssä tulisi korostaa pedagogisesti joustavien opetusjärjestelyjen, opetusryhmien, yhteisopettajuuden ja rakenteellisten ratkaisujen merkitystä tuen toteuttamisessa yksilökohtaisten ennakoivien tukitoimien rinnalla. Toimintakulttuurin kehittämisen näkökulmasta on tärkeää painottaa tukitoimien järjestämistä ryhmämuotoisena osana koulun perustoimintaa, moniammatillisen yhteistyön vahvistamista kouluyhteisössä sekä opetushenkilöstön että hyvinvointialueen opiskeluhoitopalvelujen yhteistyön selkiennyttämistä.

Ennakoivat tukitoimet toteutetaan pääasiallisesti ryhmämuotoisena ja suunnitelmallisesti. Tukitoimien osalta tarvitaan täsmennystä siihen, miten ennakoivat tukitoimet todennetaan ja kirjataan, milloin siirrytään suunnitelmaan ja missä vaiheessa siirrytään oppilaskohtaisiin tukitoimiin, kun opinnot eivät etene ennakoivista tukitoimista huolimatta, ja miten opettajien välinen yhteistyö ennakoivien tukimuotojen osalta tulee näkyväksi. Tarvitaan selkeät, yhdenmukaiset ohjeet tukitoimien kirjaamisesta ja siitä, mihin tietoihin päätökset perustuvat. Nyt esitetty rajankäynti ennakoivan ja oppilaskohtaisen tuen välillä on epäselvästi määritelty, eikä se selkeytä nykyistä tilannetta. Konsultaatiokäytänteiden avaaminen osana muutosta voisi olla tarkoituksenmukaista.

Ehdotuksessa ennakoivien tukitoimien käyttö ja niiden vaikuttavuuden arviointi ovat edellytyksenä oppilaskohtaisille tukitoimille. Osa oppilaista ei nykyisellään vastaanota järjestettyjä tukitoimia. Tukiopeutus oppituntien lisäksi ei tavoita oppilaita, joilla on muutenkin runsaasti koulupoissaoloja. Ennakoivia tukitoimia pitäisi pystyä järjestämään monipuolisesti ja tukitoimien tavoittavuuteen kiinnittää huomiota.

Nykyisessä lainsäädännössä tukiopeutus määritellään tukitoimeksi, jota annetaan oppilaalle, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea. Nyt ehdotettu ennakoivan tukiopeutuksen käsite on haastava ja kaventaa opetuksen yhteydessä

annettavaa tukea. Esityksen mukaan ennakoivalla tukiopetuksella tarkoitetaan opittaviin asioihin perehtymistä muun opetuksen lisäksi järjestettävillä tukiopetustunneilla tai -tuokioilla. Tämä saattaa vähentää opetuksen aikana annettavan tuen ratkaisuja ja saavuttavuutta sekä kuormittaa tukea tarvitsevan oppilaan kokonaistilannetta.

Ennakoivat tukitoimet esiopetuksessa edellyttävät täsmentämistä. On tärkeää selventää, miten ennakoivat tukitoimet koskevat esiopetusta ja millä tavoin esiopetuskielen tukiopetus toteutetaan. Myös tukiopetusta koskevat kertoimet ja opetusryhmien muodostamista koskevat säännösehdotukset tulee ottaa huomioon esiopetuksessa. Esiopetuksen osuus lakiehdotuksessa tulee selkiyttää, jotta sekä perusopetuslain että varhaiskasvatuslain alaisuudessa toimiminen olisi johdonmukaista.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Esityksen mukaan oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos ennakoivat tukitoimet ovat riittämättömiä. Riittävät tai riittämättömät -käsitteet jättävät liiksi tulkinnanvaraisuutta tukitoimien määrittelyyn ja rajaamiseen. Luonnoksessa esitetään, että jos ennakoivat tukitoimet ovat riittämättömiä, oppilaalla on oikeus saada lisäksi oppilaskohtaisia tukitoimia. Jää epäselväksi, miten pitkään ennakoivia tukitoimia tulee antaa, jotta niiden riittävyttä voidaan arvioida.

Oppilaskohtaisten tukitoimien linjaukset vaativat tarkennuksia: missä vaiheessa ennakoivat tukitoimet muuttuvat oppilaskohtaisiksi tukitoimiksi? Velvoittaako säännöllinen erityisopettajan antama opetus yhdessä tai useammassa oppiaineessa koko lukukauden ajan erityisopettajaa vastaamaan myös oppilasarviointista ja onko tällöin jo kyse erityisluokanopettajan antamasta opetuksesta erityisluokassa?

Luonnoksesta ei käy selvästi ilmi, onko tarkoitus, että myös vuosiluokkiin sitomaton opiskelu edellyttäisi ennalta oppilaskohtaisia tukitoimia. Tämä ei olisi perusteltua, kun huomioidaan erilaiset tilanteet, joissa oman opinto-ohjelman mukaan etenevää opetusta sovelletaan (esimerkkinä vuosiluokkaa nopeammin etenevät oppilaat).

Perusopetuksen oppimäärän ja opetussuunnitelman mukaisten tavoitteiden rajaaminen voidaan tehdä vain sellaisen oppilaan kohdalla, joka saa oppilaskohtaisena tukitoimena erityisopettajan antamaa opetusta pienryhmässä tai erityisluokan opettajan antamaa opetusta erityisluokassa. Olisi hyvä vielä täsmentää, mitkä tuen muodot / intensiteetti edellyttäisivät kokoaikaista erityisopetusta tai erityisluokanopetusta.

Oppilaskohtaisiksi tukitoimiksi ehdotetaan säännöllinen erityisopettajan antama opetus pienryhmässä tai muun opetuksen yhteydessä sekä erityisluokanopettajan antama opetus erityisluokassa sekä oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut ja henkilökohtaiset apuvälineet. Näiden lisäksi olisi hyvä harkita myös muiden oppilaskohtaisten tukitoimien mahdollistamista, esimerkiksi opetusjärjestelyt.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Esityksellä tavoitellaan muun ohella pedagogisten asiakirjojen ja päällekkäisen kirjaamisen vähentämistä. Tuen pedagogisten asiakirjojen väheneminen on esityksessä mainittu kahdella eri

tavalla. Toisaalla puhutaan neljän nykyisen asiakirjan sijaan tulevasta yhdestä asiakirjasta. Toisaalla mainitaan arviointiasiakirja sekä suunnitelma, ja asiakirjojen väheneminen nykyisestä kahteen (s.57). Tarvitaan selkeytystä, tarkennusta siihen, kuinka monta asiakirjaa käytännössä on tarkoitus ottaa käyttöön. Ehdotus voisi olla myös, että sanaa asiakirja ei käytettäisi, vaan sen sijaan määritettäisiin tarvittavat tiedot, jotka tarvittaisiin oppilaskohtaista tukea koskevaan päätökseen sekä suunnitelmaan.

Päällekkäisen kirjaamisen tavoitteen vähentämistä edistäisi parhaiten se, että luovuttaisiin asiakirja-ajattelusta, ja hyödynnettäisiin enemmän sähköisiä oppilashallintojärjestelmiä modernin ja kehittyvän teknologian mahdollistamalla tavoilla. Tukitoimien tarpeen arviointi ja hallintopäätös ei siis edellyttäisi tiettyä erillistä asiakirjaa, vaan määrätty tiedot (luonnoksessa oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarve, opintojen etenemisen tilanne, aiemmat tukitoimet ja oppilaan edun mukaiset oppilasta parhaiten tukevat tukitoimet). Vastaavasti tukitoimien toteuttamista koskeva suunnitelma (20 f §) voitaisiin koota ja jäsentää oppilashallintojärjestelmässä siten, että määritettäisiin tarvittavat tiedot. Oppilaskohtainen tietohallintojärjestelmä tai sen osa voisi siten itsessään toimia suunnitelmana.

Tiedot kirjataan ja voidaan koota jo nyt oppilastietojärjestelmän avulla. Tätä varten on tarpeellista kehittää ja valtakunnallisesti yhdenmukaistaa järjestelmiä ja rajapintoja edelleen. Tietojen kirjaaminen järjestelmästä erilliselle asiakirjalle, joka tallennetaan samaan järjestelmään, ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista.

Ehdotuksen mukaan suunnitelman toteutumista ja tukitoimien riittävyyttä on arvioitava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa. Tästä olisi hyvä saada valtakunnallisesti täsmälliset ohjeet riittävästä suunnitelman tarkistamisesta koskevasta menettelystä. Esimerkiksi nykyisin useilla opetuksen järjestäjillä on käytäntönä, että HOJKS "päivitetään" syyslukukauden alussa ja sen toteutumista "arvioidaan" kevätlukukauden lopussa. Näiden tarkistusten yhdistämisellä saavutettaisiin osaltaan tavoiteltua opetushenkilöstön työtaakan kevenemistä. Tarkistusten väliin jäävä aika on yleensä enimmäkseen koulujen kesäkeskeytystä, jolloin tuen tarpeessa ei pääasiassa tapahdu merkittäviä muutoksia.

Ehdotuksessa todetaan, että lain oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva päätös olisi tärkeä tehdä ennen tilastointipäivää 20.9., jotta oppilas olisi mukana opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen piirissä. Ehdotetun 20 d §:n mukaan arvioitaessa opetuksen järjestämistä oppilaalle, jolla on vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, tulisi vammaa, sairautta tai toimintakyvyn rajoitetta tarkastella eri näkökulmista, jotka täydentäisivät toisiaan ja auttaisivat ymmärtämään paremmin oppilaan tuen tarpeita ja oppimisen mahdollisuuksia. Opetuksen järjestämistä ja oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva arvio perustuisi arvioon oppimäärän tavoitteista suoriutumisen ja opetukseen osallistumisen edellyttämien tukitoimien tarpeesta ja opetuksen järjestämisen tarkoituksenmukaisuudesta.

Jotta edellä mainittu tarkastelu huomioiden oppilaan tarvetta oppilaskohtaisiin tukitoimiin voitaisiin riittävällä tavalla arvioida oppilaan edun mukaisesti, päätöksen edellyttäminen tilastointipäivään mennessä on koulutulokkailla liian varhain, minkä lisäksi jätetään huomiotta ne oppilaat, joilla oppilaskohtaisten tukitoimien tarve alkaa tai ilmenee lukuvuoden aikana. Erityisesti ehdotetun 20 i §:n mukaisesta toiminta-alueittain opiskelusta päättäminen saattaa koulutulokkailla johtaa varmuuden vuoksi riittävän resurssin varmistamiseksi tehtyyn päätökseen. Kuitenkin oppilas, jonka arvioidaan mahdollisesti tai todennäköisesti tarvitsevan toiminta-alueittaista opetusta, tarvitsee koulunkäyntiinsä runsasta tukea, kuten apuvälineitä ja avustajapalveluja. Tämä tulisi huomioida 20 i §:ssä tarkoitettujen oppilaiden valtionosuusrahoituksessa esimerkiksi siten, että koko alkuopetuksen

aikana rahoitus olisi korotettu muulla perusteella kuin 20 i §:n mukaisella oppiaineittain tai toiminta-alueittain opiskelua koskevalla hallintopäätöksellä, esim. vammaisuuden asteen perusteella.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

-

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

- Päätösten tarkistamisesta tulisi säätää ehdotettua velvoittavammin nivelvaiheisiin. On tärkeää, että lapsen/oppilaan saama tuki tarkistetaan nivelvaiheissa esiopetuksesta alakouluun, alakoulusta yläkouluun ja perusopetuksesta toiselle asteelle. Pelkkä suunniteltujen tukitoimien toteutumisen arviointi saattaa olla liian kevyt tapa tarkistaa tukitoimien tarpeellisuus erityisesti nivelvaiheissa.

- Luonnoksessa ehdotetaan, että oppilaalle perusopetuslain 31 §:n nojalla annettavat opetukseen osallistumisen edellyttämät oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet olisivat oppilaskohtaisia tukitoimia. Näin ollen oppilas tarvitsisi päätöksen oppilaskohtaisista tukitoimista sekä päätöstä edeltävästi ennakoivia tukitoimia ja niiden arviointia saadakseen käyttöönsä opetukseen osallistumiseen tarvitsemansa apuvälineet. POL 31 §:ään ehdotetaan teknisluonteista muutosta siten, että vammaisen ja erityistä tukea saava oppilas korvattaisiin oppilaskohtaisia tukitoimia saavalla oppilaalla. Käsitemuutoksen ei ole tarkoitus kaventaa säännöksen soveltamisalaa. Todellisuudessa soveltamisala kaventuu, jos apuvälineitä myönnetään vain oppilaskohtaisia tukitoimia saavalle oppilaalle. Kaikki apuvälineitä tarvitsevat lapset ja oppilaat eivät tarvitse oppilaskohtaisia tukitoimia (esim. aisti- ja liikuntarajoitteet). Tältä osin ehdotusta tulee tarkistaa. Esityksen perusteluissa linjattu ero opetukseen osallistumisen edellyttämien ja lääkinnällisten apuvälineiden välillä on selkeä ja tarpeellinen.

- Uudistuksessa ei riittävällä tavalla kokonaisuudessa huomioida niitä oppilaita, jotka eivät ota vastaan kouluilla jo nyt käytössä olevia tukitoimia, tai jotka ovat koulunkäyntiin heikosti sitoutuvia. Näiden oppilaiden kohdalla nykyiset POL 18 §:n mahdollistamat yksilölliset tilapäiset erityisjärjestelyt ovat usein tarpeen. On tarkoituksenmukaista, että säännöksen soveltamista ehdotuksessa selvennetään ja rajataan tehtäväksi "painavasta syystä". Ehdotuksesta ei kuitenkaan riittävällä tavalla ilmene, millaisia painavat syyt voisivat olla, tai miten syiden painavuutta arvioidaan. Tämä saattaa johtaa säännöksen entistä laveampaan soveltamiseen. On tarpeellista säilyttää mahdollisuus toteuttaa joustavia ratkaisuja niiden oppilaiden kohdalla, joita oppilaskohtaiset tukitoimet eivät syystä tai toisesta tavoita. Esimerkiksi määräaikaisen etäopetuksen tulisi olla mahdollista silloin, kun oppilaan koulunkäynti on keskeytynyt. Säännöstä tulisi kuitenkin tarkentaa: koska kyseessä on perusoikeuden rajoittaminen, rajoitusten tulisi olla täsmällistä ja tarkkarajaista.

- Perusopetuslain 18 §:n otsikoksi ehdotetaan perusopetuksen oppimäärän suorittamatta jättäminen tai perusopetuksen järjestäminen muutoin. Pykälän 3 momentin mukaan "opetus voidaan painavasta syystä järjestää osittain toisin" (ei "muutoin"). Otsikkoa olisi syytä tarkentaa ja yhtenäistää ehdotetun 18 a §:n sekä mahdollisesti toisen asteen lainsäädännön kanssa (vrt. L ammatillisesta koulutuksesta 66 §). Otsikko voisi olla esimerkiksi Oppimäärästä poikkeaminen ja perusopetuksen poikkeava järjestäminen.

- Ehdotetussa 20 g §:ssä on myönteistä, että perusopetuksen opetusryhmän koko on selkeästi määritelty opettajan opettaman oppilasmäärän kautta, mikä mahdollistaa erilaiset joustavat ryhmittelyt. On kuitenkin tarkennettava, mitä säännöksessä opettajalla tarkoitetaan (luokan-, erityis-, resurssiopettaja jne.).

- Keravan kaupunki pitää myönteisenä, että ehdotuksen mukaan koulunkäynninavustajien asemasta henkilöstössä säädettäisiin opetuksen järjestäjiä velvoittavana. Tuen toteuttamisen kannalta koulunkäynninohjaajien tuki on tärkeä ja asia tulee esille kuulemisissa ja osallistamisessa.
- Keravan kaupunki pitää tärkeänä, että säilytetään mahdollisuus aloittaa koulunkäynti vuotta säädettyä myöhemmin. Tuen näkökulmasta tämä mahdollisuus on keskeinen, sillä päätöksiä tehdään aina tapauskohtaiseen harkintaan perustuen lapsen edun mukaisesti. Lisäksi uudistuksessa tulisi tarkastella ja mahdollistaa joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen, jotta lasten ja oppilaiden yksilölliset tarpeet voidaan huomioida entistä paremmin.
- On syytä huolehtia, ettei lain toimeenpanossa opetussuunnitelmatasolla luoda enempää tehtäviä kuin mitä lainvalmistelussa on tarkoitettu, sekä mahdollistaa kehittyvien tietojärjestelmien täysimääräinen ja moderni hyödyntäminen.

Kallio Minna
Keravan kaupunki - Kasvun ja oppimisen tuen johtaja